

MIINA SILLANPÄÄ 150-VUOTTA

Puhe patsaalla 6.6.2016 / Kirsti Rissanen

Arvoisa presidentti, hyvät Miinan ystävät! On onnellista, kun voi jollekin sanoa: muistatko?

Tänne Miinan patsaalle voimme joka vuosi kokoontua muistelemaan Miinaa hänen syntymäpäivänään. Miina Sillanpään Seura perustettiin vuonna 1963 juuri pystyttämään patsasta Miinan syntymän 100 -vuotispäiväksi. Seuran nykyisenä puheenjohtajana olen ylpeä siitä, että Seura onnistui, vaikkakin kaksi vuotta myöhässä eli 102-vuotispäiväksi.

Olen vilpittömän iloinen siitä, että meitä on nyt koolla näin suuri joukko Miinan 150-vuotisen syntymäpäivän merkeissä. Kaikkien järjestäjien puolesta toivotan teidät sydämellisesti tervetulleiksi tänne kuvanveistäjä Aimo Tukiaisen tekemälle patsaalle. Patsaan nimi on Soihtu ja Tukiaisesta kirjoittaneen Olli Valkosen sanoin se kuvaa Miinan elämäntyötä ideakeskeisesti jykevin, massiivisin muodoin korkealle nousevana tulipatsaana, jonka kulmikkaisiin fasetteihin kätkeytyy ajatus Ensi-talojen sarjasta.

Miinan kuolemasta on kulunut jo useampi sukupolvi ja on paikallaan kysyä, kuinka hyvin hänet vielä muistetaan. Ei kovin hyvin, vaikka Seuran mielestä olisi syytä. Syyskuun 14. päivä julkistettava Aura Korppi-Tommolan kirja Miina Sillanpää. Edelläkävijä tulee tarpeeseen. Tervetuloa julkistamistilaisuuteen Empire-saliin!

Hyvät ystävät, mistä me muistamme Miinan? Ehkä ennen muuta siitä, että hän oli Suomen ensimmäinen naisministeri - ja samalla muuten toinen maailmassa. Miina Sillanpää nousi joulukuussa 1926 nimitetyyn Väinö Tannerin hallituksen toiseksi sosiaaliministeriksi. Tapaus oli historiallisesti merkittävä siksikin, että maahan saatiin kokonaan sosiaalidemokraattinen vähemmistöhallitus vain vähän aikaa verisestä

sisällissodasta. Sen paremmin Tanner kuin Sillanpääkään eivät olleet osallistuneet sotaan ja olivat myös vetäytyneet politiikasta. Näin heidät hyväksyttiin rakentamaan kansallista eheytyä.

Ministeri Sillanpää edisti hallituksessa niitä asioita, joita hän oli aikaisemminkin ajanut. Hänen tehtäviinsä kuuluivat köyhäinhoito, lastensuojelu ja raittiusasiat. Sillanpää aloitti ministereiden maakuntamatkat. Tarkastuksissa paljastui köyhäinhuoltolaitosten ja lastenkotien huono tila. Ministeri puuttui epäkohtiin heti paikan päällä ja toi niitä esiin raporteissaan. Kerran hän uhkasi, ettei ministeriö enää korvaa kunnan sotaorpojen hoitokuluja, ellei heidän koulunkäynnistään huolehdita. Sillanpään esityksestä kunnalliset lastentarhat alkoivat saada valtionavustusta.

Hallituksen kansankirjastolakia koskeva esitys oli ministerille Sillanpäälle tärkeä. Olihan hän itseoppinut ja kirjastojen suurkuluttaja. Hän neuvotteli esitykselle ahkerasti tukea oppositiosta ja laki säädettiin. Vuonna 1928 kirjastot alkoivat saada valtionapua. Ilmassa on historian havinaa, kun Miina Sillanpää -näyttely on avattu hänen kotikirjastossaan Jokioisilla. Ensi vuonna näyttely tulee Kanta-Hämeen kirjastokierroksen jälkeen Vallilan ja Pakilan kirjastoihin. Kirjastot ovat yhtä tärkeitä tänään kuin sata vuotta sitten. Pidetään niiden puolta!

Vaalipuheissaan Miina oli vaatinut, ”että naisten tasa-arvoisuus on lainsäädännössä täydelleen tunnustettava ja sitä ehkäisevät rajoitukset poistettava”. Yksi merkittävä este oli naimakaari. Tannerin hallitus antoi esityksen pitkään valmistellusta avioliittolaista. Se tuli voimaan vuoden 1930 alussa ja vaimo vapautui miehensä holhouksesta.

Tunnettu Miinan hyvin myös Ensi Kotien perustajana. Jo ensimmäisessä eduskuntapuheenvuorossaan hän kannatti puoluetovereidensa kanssa tekemäänsä aloitetta kotien rakentamisesta yksinäisille äideille ja heidän lapsilleen. Ei onnistunut, ei silloin eikä myöhemminkään. 1930-luvulla Sos.dem. Naisliitto otti asian ajaakseen. Ensin perustettiin pieni rahasto. Sitten perustettiin Miinan johdolla

Työläisäitien ja lasten kotiyhdistys ja hankittiin pajatsopelejä. Rahoja alkoi putoilla ja toiveet kasvoivat. Työläisäitien ja lasten kotiyhdistys oli yksi niistä kahdeksasta hyväntekeväisyysjärjestöistä, jotka vuonna 1938 perustivat yhdessä valtion edustajien kanssa Raha-automaattiyhdistyksen, kun raha-automaattien hoito säädettiin sen yksinoikeudeksi. Tarvittiin tietenkin muitakin ponnisteluja jotta miinalaiset onnistuivat. Keskellä sotaa kesällä 1942 valmistui kuin valmistuikin ensimmäinen Ensi Koti Helsinkiin ja jatkaa edelleen toimintaansa.

Tiedättehän, että Miina on eduskunnassa pisimpään istunut naiskansanedustaja. Hänet valittiin ensimmäisissä yksikamarisen eduskunnan vaaleissa vuonna 1907 yhdessä 18 muun naisen kanssa. He olivat maailman ensimmäiset naisparlamentaarikot.

Pitkän eduskuntauransa aikana Miina oli aktiivinen puhuja, ahkera lehtikirjoittaja ja aloitteiden tekijä. Hän oli valmis yhteistyöhön yli puoluerajojen asioiden sitä vaatiessa. Esimerkiksi vuonna 1931 hän jätti aloitteen äitiyshuollon järjestämisestä yhdessä neljän porvarillisen naisedustajan kanssa. Kun miinalaisten vaatimus kättilövirkojen perustamisesta törmäsi miesten vanhoillisuuteen, vetosi Miina siihen, että juoksijatamman varsomiseen kyllä haettiin eläinlääkäri. Miinan aloite Naistenklinikan rakentamisesta sai puolestaan vahvaa tukea arkkiatri Arvo Ylppöltä. Ylppö kertoi myöhemmin hoidelleensa asiaa Miinan hameiden takaa. Miinalla oli paljon kannattajia. Hänellä oli aseenaan vuoropuhelu ja huulillaan suostuttelun jumalatar.

Hyvät kuulijat. Lopuksi pari sanaa siitä, mistä Miinan julkinen ura alkoi. Hänet valittiin vuonna 1901 parin vuoden vanhan Palvelijataryhdistyksen puheenjohtajaksi. Radiohaastattelussa Miina sanoo: ”Naisten äänioikeuskysymys ja palvelijakysymys yhdessä tekivät minusta tunnetun henkilön. Oli joitakin emäntiä, jotka ryhtyivät sanomalehtipolemiikkiin palvelijakysymyksessä, jolloin minä yritin heikosti kyllä vastata. Ja kun varsinkin pilalehdet, sekä suomalaiset että ruotsalaiset koittivat keksiä juttuja ja kuvia siitä hullusta piiasta, joka yrittää saada piiollekin oikeuksia.... Ja kyllä se oli rouvien ja pilalehtien ansio, että minut (eduskuntaan) valittiin.”

Miinan johdolla Palvelijataryhdistys perusti palvelijatarkodin, osti sille myöhemmin tilat Tarkkampujankadulta ja hankki palvelijattarille Siuntioon Lepopirtin. Sotien jälkeen yhdistys muutti palvelijatarkodin vanhainkodiksi. Miinan kuoltua yhdistyksen varat sai Miina Sillanpään Säätiö. Se vaalii Miinan perintöä Asumispalvelukeskus Wilhelmiinassa.

Hyvät ystävät, me jokainen tiedämme erilaisia asioita Miinasta ja hänen työstään. Hän on minun sankarini siksi, että hän puolusti teoillaan ajatusta, että ihmisen lähtökohdat eivät määritä tämän arvoa. Hän rakensi maata, jossa kaikista pidetään huolta ja jonka vahvuuksia ovat yhteisöllisyys ja tasa-arvo.

Nuorella helsinkiläisellä kuvataiteilijalla Suvi Nurmella on puolestaan mielikuvitusta kiehtova näkökulma Miinan henkilökohtaiseen elämään. Hänen seitsemänosainen moderni ääniteoksensa ”Kirjeitä Miina Sillanpäälle” on kuunneltavissa täällä patsaan läheisyydessä kesäkuun ajan. Kiitos Suvi Nurmi. Saamme kuulla tekijän esittelyn teoksesta patsaan kukituksen jälkeen.

Ja lopuksi, iloitaan siitä, että sisäministeri Orpo on päättänyt suositella yleistä liputusta ensi lokakuun ensimmäisenä päivänä Miina Sillanpään ja kansalaisvaikuttamisen kunniaksi. Silloin on kulunut tasan 110 vuotta yleisten ja yhtäläisten poliittisten oikeuksien voimaan tulosta. Eläköön Miina!